

การสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์

พิมพ์ลดา ดีมาก
ธีรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการเล่าเรื่องและลักษณะตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) จากวรรณกรรมจำนวน 2 เรื่อง ภาพยนตร์จำนวน 6 เรื่อง และละครโทรทัศน์เรื่องยาวจำนวน 4 เรื่อง ข้อค้นพบจากการวิจัยมีดังนี้

1. การเล่าเรื่องในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่เน้นการเล่าเรื่องโดยยึดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก คือ เน้นเล่าถึงเหตุการณ์บางช่วงทางประวัติศาสตร์มาขยายโดยยึดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก และ 2) วรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ที่มีการดัดแปลงโดยผสมผสานข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของผู้เล่าเรื่อง คือ วรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่มีการดัดแปลงเรื่องราวเพิ่มตัวละครและตีความใหม่ โดยคงโครงเรื่องหลักที่เป็นไปตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์บางส่วนเอาไว้

2. การสร้างตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาพของจักรพรรดินีที่โหดร้าย ลุแก่อำนาจ 2) ภาพของจักรพรรดินีที่เน้นมิติความเป็นมนุษย์ และ 3) ภาพของจักรพรรดินีที่นำพาทั้งความรุ่งเรืองและความตกต่ำมาสู่ประเทศ

คำสำคัญ : ซูสีไทเฮา การเล่าเรื่อง การสร้างตัวละคร

พิมพ์ลดา ดีมาก (นศ.ม. นิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555) และธีรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาพยนตร์และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์” ของพิมพ์ลดา ดีมาก โดยมี รองศาสตราจารย์ธีรนนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้รับการประเมินผลการสอบวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก ประจำปีการศึกษา 2555

Abstract

The purpose of this research is to study the narrative and characterization of 'TZU-SHI TAI-HOU' in literature, films and television drama, by using textual analysis method to examine two literature, six films, and four television dramas. The results of this research are as follows:

1. The narrative in literature, films and television drama can be divided into two types: 1) Film and television drama maintaining historical facts as the main plot, which was principally depicted from historical facts, and 2) Literature, films and television drama integrating historical facts with narrators' imaginations.
2. The characterization of 'TZU-SHI TAI-HOU' in literature, films and television drama can be divided into three types: 1) The Cruel Empress, 2) The Empress as a human, and 3) The Empress who brought prosperity and deterioration to China.

Keywords : Tzu-Shi Tai-Hou, narrative, characterization

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์นั้น นอกจากมุ่งบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์โดยมีเค้าโครงมาจากเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์แล้ว ยังได้บันทึกอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ของผู้คนที่ต่อเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์เหล่านั้นไว้ด้วย ผู้ประพันธ์จึงใช้จินตนาการในการสร้างเรื่องเพื่อมุ่งให้เกิดความประเทืองอารมณ์มากกว่าที่จะเสนอข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (มาร์ศรี สอทิพย์, 2551: 1)

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์มักมีผู้นำมาถ่ายทอดผ่านสื่อหลายรูปแบบ รวมทั้งเรื่องเล่าเชิงจินตคดี ได้แก่ วรรณกรรม ละครเวที ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ เป็นต้น ทั้งนี้ การที่ภาพลักษณ์บุคคลสำคัญ

ในประวัติศาสตร์ถูกนำมาตีความถ่ายทอดตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ผสมกับจินตนาการของผู้สร้างเพื่ออรรถรสในการรับชม ทำให้ทัศนคติและภาพจำของผู้ชมหรือผู้อ่านต่อบุคคลคนนั้นแตกต่างกันไป เนื่องจากมุมมองและวิธีการนำเสนอภาพลักษณ์ที่แตกต่างกัน

เรื่องราวเกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮา สตรีคนสำคัญของประวัติศาสตร์จีน เป็นอีกหนึ่งเรื่องราวที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเล่าในหลายรูปแบบ ทั้งงานวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ในหลายประเทศ ภาพลักษณ์ของพระนางซูสีที่ถูกนำมาถ่ายทอดนั้นมีในหลายช่วงเวลา ตั้งแต่ครั้งยังเป็นสามัญชนธรรมดากระทั่งเป็นสนม หรือช่วงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงพระนางสำเร็จราชการจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ นับว่าช่วงชีวิตของพระนางผ่านเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์จีน อาจกล่าวได้ว่าพระนางซูสีไทเฮาเป็นเบื้องหลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศจีนให้เดินหน้าและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศจีน

เรื่องราวของพระนางซูสีไทเฮามีการถ่ายทอดในสื่อวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ทั้งในจีนแผ่นดินใหญ่ ฮองกง ไต้หวัน ตลอดจนสหรัฐอเมริกาและไทยแต่ละเรื่องยกเรื่องราวในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮาในหลายช่วงเวลาเช่น ภาพยนตร์เรื่อง The Empress Dowager (1975) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮาในช่วงที่จักรพรรดิฉินเฉิงตี้เริ่มว่าราชการด้วยตนเองกระทั่งเกิดเหตุการณ์ปฏิรูปร้อยวัน ละครโทรทัศน์เรื่อง The Young Dowager (1984) จากฮ่องกง นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮาตั้งแต่ก่อนเป็นสนมในจักรพรรดิเลี่ยนเฟิงจนกระทั่งจักรพรรดิเลี่ยนเฟิงสวรรคต และละครเรื่อง ซูสีไทเฮา (1992) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตพระนางซูสีไทเฮาตั้งแต่ก่อนเป็นสนมจนกระทั่งว่าราชการแทนจักรพรรดิฉินเฉิงตี้ เป็นต้น

พระนางซูสีไทเฮาเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกเนื่องจากทรงเป็นจักรพรรดินีองค์สุดท้ายในราชวงศ์ชิงของจีน ภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาที่รับรู้โดยทั่วไปนั้นเป็นภาพของผู้หญิงที่โหดเหี้ยม เผด็จการ ทะเยอทะยานในอำนาจ บันทึกทางประวัติศาสตร์ต่างๆ เช่น หนังสือ เรื่อง

โศกๆ ของพระนางซุสีไทเฮา (2555) ระบุว่า พระนางเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการว่าราชการและคอยบงการองค์ฮ่องเต้ จนนำไปสู่ความล่มสลายของราชวงศ์ชิง พระนางซุสีไทเฮา จึงเป็นผู้หญิงที่ถูกกล่าวขานถึงมากที่สุดในประวัติศาสตร์จีนคนหนึ่ง เรื่องราวของพระนางซุสีไทเฮาได้ถูกนำมาเล่าในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ละครเวที ภาพยนตร์ ตลอดจนละครโทรทัศน์ในหลายแบบฉบับ นอกจากนี้ยังมีการตีความบทบาทของพระนางซุสีไทเฮาในมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น บทบาทความเป็นแม่ และบทบาทของนักปกครอง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็นเรื่องการสร้างตัวละครและการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ “ซุสีไทเฮา” ในวรรณกรรม ได้แก่ บทละครโทรทัศน์และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์

ปัญหาคำถามวิจัย

1. การสร้างเรื่องเล่าและกลวิธีการเล่าเรื่องในบทละครโทรทัศน์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และ ละครโทรทัศน์เรื่อง ซุสีไทเฮา เป็นอย่างไร
2. ลักษณะตัวละคร ซุสีไทเฮา ในบทละครโทรทัศน์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และ ละครโทรทัศน์ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการสร้างเรื่องเล่าและกลวิธีการเล่าเรื่องในบทละครโทรทัศน์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และ ละครโทรทัศน์
2. เพื่อศึกษาลักษณะตัวละคร ซุสีไทเฮา ในบทละครโทรทัศน์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และ ละครโทรทัศน์

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ การสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร “ซุสีไทเฮา” เพื่อวิเคราะห์ถึงการสร้างตัวละคร และการเล่าเรื่องในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยโดยการวิเคราะห์ด้วยบท

(Textual Analysis) จากวรรณกรรม 2 เรื่อง ภาพยนตร์ 6 เรื่อง และละครโทรทัศน์ 4 เรื่อง ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปในส่วนระเบียบวิธีวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางซุสีไทเฮา

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ หมายถึง เรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต แต่มนุษย์เราจะไม่สามารถรับรู้เรื่องราวที่ผ่านมาได้เสียหากขาดการร้อยเรียงเรื่องราวต่างๆ ในอดีตขึ้นมาเพื่อความเข้าใจในเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์นั้นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากนักประวัติศาสตร์ต้องเผชิญกับข้อมูลมหาศาลในการร้อยเรียงเหตุการณ์ จึงทำให้ต้องจัดระเบียบข้อมูลเป็นเรื่องเล่าเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยจัดเรียงลำดับเวลาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งถือเป็นการนำเหตุการณ์มาร้อยเรียงเป็นโครงเรื่อง ซึ่งวิธีการลำดับเหตุการณ์ของประวัติศาสตร์นิพนธ์นั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงเรื่องของวรรณคดีที่ดำรงอยู่ในวัฒนธรรมนั้นๆ ทั้งนี้ นักประวัติศาสตร์ต้องเลือกใช้ตัดทิ้ง หรือเน้นบางเหตุการณ์ให้เด่นขึ้นมา โดยใช้เทคนิคการสร้างตัวละคร การซ้ำแนวเรื่อง การใช้น้ำเสียง การบรรยาย พรรณนา รวมไปถึงการใช้มุมมองด้วย (Heyden White, 1985 อ้างถึงใน สรณัฐ ไคลังคะ 2549: 31)

ในขณะที่ Alun Munslow (2007: 136) นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ให้ความหมายเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไว้ว่า เป็นการนำเสนอเรื่องเล่าที่ดึงดูดใจให้สอดคล้องและเรียงลำดับการอธิบายและการสร้างความหมายเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตที่ถูกสร้างขึ้นโดยนักประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ มาร์ศรี สอทิพย์ (2551: 13) ได้สรุปความหมายของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ว่า หมายถึง การนำเสนอเรื่องตอนใดตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์ หรือบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ มาสร้างเป็นเรื่องราว โดยอาศัยจินตนาการของผู้ประพันธ์ เพื่อสร้างความสมจริง เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดร่วมกับตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่อง

จึงกล่าวได้ว่า ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์นั้น มีองค์ประกอบทางบันเทิงคดีอยู่เพื่อสร้างความสมจริง นับเป็นการนำบันเทิงคดี (Fiction) เพื่อมาใช้แสดงความเป็นข้อเท็จจริง (Fact) นั่นเอง

ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางซุสีไทเฮา

หนังสือเรื่อง นางพญาแม่จูง (2531) และ ยอดคนผู้พลิกประวัติศาสตร์โลก (2551) ระบุว่า พระนางซุสีไทเฮา ทรงได้รับเลือกเป็นพระสนมในจักรพรรดิเฉียนเฟิงตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ในเวลาต่อมา พระนางได้มีพระประสูติกาลพระราชโอรส ผู้ซึ่งต่อมาเสวยราชย์เป็นจักรพรรดิฉินเจี๊ยะ พระนางซุสีไทเฮาและพระนางซุอันไทเฮา อัครชายาในจักรพรรดิเฉียนเฟิงทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนสมเด็จพระจักรพรรดิฉินเจี๊ยะ ก่อนพระนางซุสีไทเฮาจะทรงรวบอำนาจการปกครองไว้ที่พระนางเอง และครอบงำราชวงศ์ชนิดเกือบเบ็ดเสร็จ

ครั้นเมื่อพระราชโอรสองค์สิ้นพระชนม์ลง พระนางซุสีก็ทรงตั้งพระราชนัดดาใจเถียน (พระเจ้ากวังซวี่) เป็นจักรพรรดิฉินเจี๊ยะ ขณะที่ยังทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อยู่ต่อไป ด้วยพระราชหฤทัยอนุรักษนิยม พระนางซุสีทรงปฏิเสธแนวคิดการปฏิรูปบ้านเมืองตามสมัยที่สมเด็จพระจักรพรรดิฉินเจี๊ยะทรงนำเสนอ และมีพระราชเสาวนีย์ให้กักขังจักรพรรดิฉินเจี๊ยะ ผู้ทรงพระเยาว์ไว้ยังพระที่นั่งกลางสระน้ำอิงไถ่และพระนางได้กลับมาครองบัลลังก์ปกครองอีกครั้ง จนในที่สุด เมื่อจักรพรรดิฉินเจี๊ยะเสด็จสวรรคต พระนางซุสีได้แต่งตั้งบูยิ พระราชนัดดาอีกพระองค์เป็นรัชทายาท

อย่างไรก็ดี ในระยะหลัง พระนางซุสีทรงเล็งเห็นความจำเป็นในการปรับปรุงประเทศ พระนางมีพระราชบัญชาเปลี่ยนแปลงสถาบันการปกครอง ตลอดจนส่งเสริมแนวคิดปฏิรูปทั้งหลาย ทว่าการเปลี่ยนแปลงพระทัยครั้งนี้เข้าไปเมื่อพระนางซุสีเสด็จสวรรคตแล้วไม่นาน ราชวงศ์แมนจูและระบอบราชาธิปไตยในจีนก็สิ้นสุดลง นักประวัติศาสตร์จากพรรคก๊กมินตั๋งและคอมมิวนิสต์ในจีนซึ่งได้ปกครองจีนในเวลาต่อมา ได้โจมตีพระนางซุสีว่าทรงเป็นราชินีผู้กดขี่ประชาชนและกล่าวโทษว่าพระนางซุสีเป็นผู้นำ

มาซึ่งการล่มสลายของราชวงศ์ชิง อย่างไรก็ตาม นักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ต่างเห็นว่า (รวีโรจน์, 2555:10) พระนางทรงเป็นแพะรับบาปเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นนอกเหนือความควบคุมของพระนาง เพราะการสิ้นสุดของราชวงศ์ชิงนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่พระนางสวรรคตแล้ว นอกจากนี้ นักประวัติศาสตร์ยังชี้ว่า พระนางทรงเป็นนักปกครองที่หาได้อ้อมหิตอย่างทีกล่าวขานไว้ แต่ทรงเป็นนักปฏิรูปที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการปฏิรูปของพระนางจะสายเกินไปก็ตาม

2. แนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า เพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์การสร้างเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระนางซุสีไทเฮาในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ องค์ประกอบของเรื่องเล่า ได้แก่ 1) โครงเรื่อง 2) แก่นเรื่อง 3) ตัวละคร 4) ฉาก 5) เครื่องแต่งกาย 6) สัญลักษณ์ และ 7) จุดยืนของผู้เล่าเรื่อง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างตัวละคร

ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิเคราะห์ถึงการสร้างตัวละคร วิธีการสร้างตัวละคร (Characterization) นั้น J. Boggs (2003 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2553: 274) ได้ประมวลวิธีการสร้างตัวละครไว้หลายวิธี ได้แก่

- 3.1 การสร้างตัวละครโดยปรากฏตัวให้เห็นลักษณะภายนอก (Characterization by Appearance)
- 3.2 การสร้างตัวละครผ่านบทพูด/บทสนทนา (Characterization through Dialogue)
- 3.3 การสร้างตัวละครผ่านผู้เล่าเรื่อง (Characterization through Narrator)
- 3.4 การสร้างตัวละครผ่านการกระทำภายนอก (Characterization through External Action)
- 3.5 การสร้างตัวละครผ่านการกระทำภายใน (Characterization through Internal Action)
- 3.6 การสร้างตัวละครผ่านปฏิกิริยาของตัวละครอื่นๆ (Characterization through Reaction of Other Characters)
- 3.7 การสร้างตัวละครโดยใช้ลักษณะตรงกันข้ามด้วย

การสร้างตัวละครอื่นๆ เทียบเคียงกัน (Characterization through Contrast)

3.8 การสร้างตัวละครโดยใช้ความเกินเลยหรือการทำซ้ำๆ (Characterization through Caricature and Leitmotif)

3.9 การสร้างตัวละครผ่านการเลือกชื่อ (Characterization through Choice of Name)

4. แนวคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์และละครโทรทัศน์

สื่อละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ดำเนินด้วยการเล่าเรื่องตามแนวคิดซึ่งเรื่องราวนั้นจะดำเนินไปได้จากองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้มาประกอบกัน ได้แก่ ตัวละคร เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบฉากเพื่อสร้างความสมจริง ความสอดคล้องและความโดดเด่นให้แก่ตัวละครในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังรวมถึงแสง สี เสียง ที่นอกจากจะช่วยการมองเห็นแล้วยังช่วยในอารมณ์ความรู้สึกและสามารถส่งผลต่อการรับรู้และสร้างความหมายได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์

งานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นต้นแบบสำหรับศึกษาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ได้แก่ งานของ ทรงภพ ขุนมรุส (2549) เรื่อง ขัตติยานารีในนวนิยายไทยอิงประวัติศาสตร์ไทย ในด้านภาพสะท้อนขัตติยานารีและวิธีการนำเสนอภาพสะท้อน ผลการศึกษาพบว่า ในนวนิยายอิงไทยอิงประวัติศาสตร์ 4 เรื่อง ได้แก่ *บารมีพระแม่ปกป้อง ปกพื้นธรณิน* โดย แก้วแก้ว *กษัตริยา* และ *แก้วกัลยาแห่งแผ่นดิน* ของ ทมยันตี และ *พระที่นั่งสุพรรณหงส์* ของ กาญจนา นาคนันทน์ ผู้เขียนได้นำเสนอบทบาทและภาระหน้าที่ของขัตติยานารีที่ต่างจากบทบาทสตรีสามัญชนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่ต่อชาติบ้านเมือง ผู้เขียนได้สร้างตัวละครในนวนิยายมีคุณลักษณะเชิงบวก เนื่องจากต้องการเสนอภาพของสตรีในอุดมคติที่ต่างไปจากนวนิยายทั่วไปที่สร้างตัวละครขึ้นมาจาก

จินตนาการของผู้เขียน

ส่วนงานวิจัยของมารศรี สอทิพย์ (2551) เรื่อง เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช : กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์ มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการเล่าเรื่องของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประเภทต่างๆ เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กับการสร้างภาพลักษณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชอันสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย ผลการวิจัยพบว่าเรื่องเล่าประเภทพระราชพงศาวดารนำเสนอภาพลักษณ์พระองค์เป็นผู้มีบุญบารมีผู้มีเมตตา เรื่องเล่าประเภทร้อยกรองเน้นภาพลักษณ์ผู้ทรงธรรมและผู้สร้างชาติให้ชาติตนยิ่งใหญ่เหนือชาติอื่น เรื่องเล่าประเภทนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เน้นภาพลักษณ์ผู้เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสงบสุขส่วนรวม ส่วนเรื่องเล่าประเภทละครนำเสนอภาพลักษณ์ในลักษณะสัญลักษณ์ของการสร้างความรักชาติ สามัคคี โดยให้คนเอาเยี่ยงพระองค์ นอกจากนี้ยังพบว่า เรื่องเล่าประเภทภาพยนตร์ผสมผสานภาพลักษณ์ตามแบบพงศาวดาร และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ งานวิจัยของวรพล ผสมทรัพย์ และอนงค์นาฏ เถลิงวิทย์ (2553) เรื่อง การเมือง ประวัติศาสตร์สตรี : ภาพลักษณ์จักรพรรดินีจุฬาลงกรณ์ในนวนิยายเรื่องเอมเพรส ออร์คิด และ เดอะ ลาสท์เอมเพรส ซึ่งมุ่งศึกษากระบวนการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของจักรพรรดินีจุฬาลงกรณ์ผ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ 2 เรื่อง คือ *The Empress Orchid* และ *The Last Empress* ของ อันดี หมิน พบว่านวนิยายทั้ง 2 เรื่องนั้นได้นำเสนอชีวประวัติของจักรพรรดินีจุฬาลงกรณ์ที่แตกต่างจากงานเขียนทางการส่วนใหญ่ ซึ่ง อันดี หมิน ได้เสนอผ่านมุมมองจุดยืนของผู้หญิงที่ต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมและกอบกู้ศักดิ์ศรีให้แก่สตรีในประวัติศาสตร์ นวนิยายทั้ง 2 ภาคสะท้อนถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในการขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ประเทศจีนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผู้วิจัยงานวิจัยทั้งสามเรื่องมาเป็นต้นแบบสำหรับศึกษาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์

งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างตัวละคร

งานวิจัยที่นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิเคราะห์การสร้างตัวละคร ชูสีไทเฮา ตามแนวคิดการสร้างตัวละคร ได้แก่ งานของ สุวรรณา ดันเจริญ เรื่อง การสร้างตัวละครกับการนำเสนอโน้ตสั้นเกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม (2551) ผลการศึกษาพบว่า ปิยะพร ศักดิ์เกษม สร้างตัวละครโดยเริ่มจากกำหนดพื้นฐานทั้งในด้านครอบครัว การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ และสถานะทางสังคม อันนำไปสู่บุคลิกลักษณะนิสัย ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรม ทำให้ตัวละครแต่ละตัวมีลักษณะโดดเด่น น่าสนใจและสมจริง

งานของอศวิณ ชามารา เรื่อง ภาพความเป็นชายจากการสร้างตัวละครหลักในภาพยนตร์ของ มาร์ติน สกอร์เซซี (2551) พบว่า ตัวละครหลักในภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึงความมีอำนาจและภาวะซึ่งไร้อำนาจของเพศชายอย่างชัดเจน ด้วยการนำเสนอภาพลักษณ์ของเพศชายที่เน้นภาพของ “ลูกผู้ชาย” ที่แข็งแกร่งทางด้านร่างกาย ตามค่านิยมสังคมชายเป็นใหญ่ แต่ภาพลักษณ์ภายในกลับเป็นชายที่มีความสับสนภายในจิตใจ ระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับโครงสร้างทางสังคม ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรมรองในเมืองนิวยอร์ก ที่มักถูกนำเสนอให้มีสภาวะแบบปิดเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพจิตใจที่บิดเบี้ยวของตัวละครซึ่งเชื่อมโยงได้กับความบิดเบี้ยวของสังคมอเมริกัน

ส่วนงานวิจัยของสันธิตา นุชพิทักษ์ เรื่อง ความร้ายกาจของตัวละครในละครโทรทัศน์ไทย (2552) พบว่าความร้ายกาจที่ปรากฏในตัวละครหญิงนั้น แท้จริงแล้วสิ่งที่กระทำลงไปมิได้เป็นอะไรไปมากกว่าการตอบโต้ในระดับของคนปกติทั่วไป แต่การที่ตัวละครหญิงกลายเป็นคนร้ายกาจนั้น เพราะความเป็นสตรี ถึงแม้ว่าจะถูกละเมิดและได้รับความเห็นใจก็ตาม แต่ไม่สามารถลบเลือนความร้ายกาจที่แปดเปื้อนได้อย่างหมดจด หากตัวละครนั้นไม่มีการกลับใจ นอกจากนี้ ความร้ายกาจของตัวละครไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงตัวเองจากร้ายกลับกลายเป็นดี หรือ ดีกลายเป็นร้าย รวมทั้งรักษาความร้ายกาจไว้โดยที่ไม่มีการเปลี่ยนตัวเอง และได้รับบทลงโทษ

เชิงสัญลักษณ์ ต่างได้ข้อสรุปตรงกันว่าละครโทรทัศน์สร้างความร้ายกาจด้วยจุดยืนบนบรรทัดฐานสังคม

นอกจากนี้ งานวิจัยของฉันทพร ลิ้มประสิทธิ์วงศ์ (2554) เรื่อง การเล่าเรื่องและการสร้างลักษณะตัวละครในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่มีตัวเอกเป็นสตรีจากเทพปกรณัมกรีก พบว่า การเล่าเรื่องในภาพยนตร์และโทรทัศน์มีการนำข้อมูลของตำนานเทพปกรณัมมาจากหลายแหล่ง และมีการนำมาตีความใหม่ โดยรักษายองค์ประกอบการเล่าเรื่องไว้บางส่วน และยังนำเค้าโครงจากเทพปกรณัมมาสร้างสรรค์และตีความใหม่โดยรักษายองค์ประกอบการเล่าเรื่องเดิมไว้เป็นส่วนน้อย ในส่วนของ การสร้างลักษณะตัวละครนั้น มี 4 แบบ ได้แก่ 1. ลักษณะของวีรสตรี ยอมสละชีวิตเพื่อชาติ 2. ลักษณะของสตรีที่เป็นเหยื่อทั้งจากสงคราม ปัญหาครอบครัว เพศสภาพ และเป็นเหยื่อของบุรุษเพศ 3. ลักษณะของสตรีที่มีพลังเหนือบุรุษเพศ 4. ลักษณะของสตรีที่มีความสมบูรณ์แบบ

ผู้วิจัยนำงานวิจัยข้างต้นมาเป็นต้นแบบในการศึกษาวิเคราะห์การสร้างตัวละคร “ชูสีไทเฮา” ตามแนวคิดการสร้างตัวละคร

งานวิจัยเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง

งานวิจัยที่นำมาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง ชูสีไทเฮา ในวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ ตามแนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า ได้แก่ งานของฉลอมรัตน์ ทิพย์พิมาน (2539) เรื่อง วิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์อเมริกันที่มีตัวเอกเป็นสตรี ซึ่งพบว่า โครงสร้างด้านต่างๆ ของภาพยนตร์มีการสะท้อนถึงเอกลักษณ์ในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับสตรีอย่างชัดเจน ทั้งนี้ก็เพื่อใช้เป็นปากเสียงแทนลูกผู้หญิงในการบอกกล่าวปัญหา ขณะเดียวกันโครงสร้างบางส่วนของภาพยนตร์ก็ขาดเอกลักษณ์เด่นชัด เช่น จุดยืนการเล่าเรื่อง ที่มีลักษณะไม่ต่างจากภาพยนตร์กระแสหลัก อาจตีความได้ว่า เนื่องจากเป็นเทคนิคทางภาพยนตร์เป็นสิ่งที่มีความเฉพาะในการเล่าเรื่อง ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้

ส่วนงานของ ทศนัย กุลบุญลอย (2544) เรื่อง การสร้างเทพนิยายสมัยใหม่ในภาพยนตร์ชุดสตาร์วอร์ส พบว่า

การสร้างสรรควิธีการเล่าเรื่องสตาร์วอร์สนั้นมีการใช้อองค์ประกอบของเทพนิยายในการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ยังมีการนำเค้าโครงเรื่อง แม่บท ตัวละคร จากเทพนิยายดั้งเดิมมาดัดแปลงใช้ในการผูกเรื่อง นอกจากนี้ งานของจิวิติ วิไลลอย (2547) เรื่อง ประติษฐกรรมในการเล่าเรื่องและสุนทรียรสในภาพยนตร์ชุดดิเอ็กซ์ไฟล์ส พบว่ากลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ชุดดิเอ็กซ์ไฟล์ส ตั้งอยู่บนเรื่องราวความจริงในจินตนาการที่นำเสนอความจริงที่ผู้ชมอยากรู้ภายใต้ความลึกลับ ด้วยสิ่งที่อยู่ระหว่างความจริงและสิ่งที่คอยหลอกลวงให้มนุษย์สับสน

ผู้วิจัยนำงานวิจัยข้างต้นมาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง “ซุสึไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ตามแนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างตัวละคร “ซุสึไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเนื้อหาวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เพื่อวิเคราะห์การสร้างตัวละครและการเล่าเรื่องใน บทละครโทรทัศน์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และ ละครโทรทัศน์ โดยขั้นตอนการวิจัยมีดังนี้

1. วรรณกรรม 2 เรื่อง ได้แก่

- บทละครโทรทัศน์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่อง *ซุสึไทเฮา* (1958)

- นิยายอิงประวัติศาสตร์ของ อันธิ หมิน ได้แก่ *ซุสึไทเฮา ราชนิโคกกกล้วยไม้* (The Empress Orchid, 2005) กับ *พระนางซุสึ จักรพรรดินีผู้บัลลังก์* (The Last Empress, 2007) ซึ่งเป็นภาคต่อ

2. ภาพยนตร์ 6 เรื่อง ได้แก่

2.1 *55 days at Peking* (1963, สหรัฐอเมริกา)

2.2 *ซุสึไทเฮา* ภาค 1 (The Empress Dowager) และ

ซุสึไทเฮา ภาค 2 (The Last Tempest) (1975-1976,ฮ่องกง)

2.3 *The Empress Dowager* (1988, ฮ่องกง)

2.4 *ซุสึไทเฮา* (Empress Dowager Cixi) (1988, สาธารณรัฐประชาชนจีน)

2.5 *ซุสึไทเฮา พญาหงส์ยอมเหนื้อมังกร* (The Empress Dowager) (1989, ฮ่องกง)

2.6 *ตำนานรักซุสึไทเฮา* (The Lover of The Last Empress) (1995, ฮ่องกง)

3. ละครโทรทัศน์ 4 เรื่อง ได้แก่

3.1 *ซุสึไทเฮา* The Young Dowager (1984, ฮ่องกง)

3.2 *ซุสึไทเฮา* (戏说慈禧) (1992, ใต้หวัน)

3.3 *ยอดขุนซื่อสมองปราษฎ์* (Long Fei Long Feng Fei Feng) (2006, ใต้หวัน)

3.4 *ซุสึไทเฮา ก่อนแผ่นดิน สิ้นสลาย* (2010, ร่วมทุนสร้างระหว่างจีนและญี่ปุ่น)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลประเภทเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ บทวิจารณ์ และบทความเกี่ยวกับภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ รวมทั้งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวละครในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ บทละคร ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ประกอบการวิจัยด้วย โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

- เรื่องย่อของวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์

- ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวละคร คือ พระนางซุสึไทเฮาและตัวละครหลักอื่นๆ ในวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์แต่ละเวอร์ชัน

2. การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการเล่าเรื่องในวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์

- การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเล่าเรื่องเกี่ยวกับพระนางซุสึไทเฮา ในวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ นอกจากใช้การวิเคราะห์จากแนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่าแล้วนั้นได้อาศัยเกณฑ์จากแนวคิดเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางซุสึไทเฮามาประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ยุคสมัยประวัติศาสตร์ที่แต่ละเรื่องหยิบยกมานำ

เสนอ ประวัติศาสตร์ที่ถูกนำมาถ่ายทอดในรูปแบบสื่อต่าง ๆ นั้น เป็นช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป ได้แก่

- ช่วงวัยสาวจนเข้าเป็นสนมคนโปรด
- ช่วงจักรพรรดิเสียนเฟิง
- ช่วงจักรพรรดิดงจื้อ
- ช่วงจักรพรรดิกวังซวี

2.2 ปมความขัดแย้ง (Conflict) ปมขัดแย้งของพระนาง ซูสีไทเฮาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงยุคสมัย

2.3 เหตุการณ์สำคัญในเรื่อง ในช่วงชีวิตของพระนาง ซูสีไทเฮานั้นเกิดเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่

- เหตุการณ์รัฐประหารซินโฮ่ว
- เหตุการณ์กบฏไท่ผิง
- เหตุการณ์ปฏิรูปร้อยวัน
- เหตุการณ์กบฏนักมวย

2.4 มุมมองการเล่าเรื่อง

2.5 ปีที่สร้างผลงาน โดยวิเคราะห์จากบริบทสังคม แวดล้อมในปีพ.ศ.นั้นๆ ซึ่งอาจนำมาสู่ภาพลักษณ์พระนาง ซูสีไทเฮาที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

2.6 ประเทศที่สร้างผลงาน วิเคราะห์จากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มุมมองที่แต่ละประเทศเข้าใจเกี่ยวกับ พระนางซูสีไทเฮาสู่การนำเสนอในรูปแบบสื่อต่างๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการสร้างตัวละคร

- การวิเคราะห์ตัวละครโดยการศึกษาการสร้างตัว

ละครจากลักษณะภายนอกที่ปรากฏ บทสนทนา การกระทำ รวมทั้งอาศัยเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 ชื่อย่อ

3.2 ลักษณะนิสัยของตัวละคร

3.3 ปมความขัดแย้ง (Conflict) ทำให้เห็นถึงวิธีการ ในการแก้ปัญหาของพระนางซูสีไทเฮา เพื่อให้เห็นทักษะ ของพระนาง รวมทั้งพัฒนาการของตัวละครที่เติบโตขึ้น ตามเวลาและประสบการณ์

3.4 วิเคราะห์ตัวละครหลักอื่นๆ ซึ่งเป็นตัวละครมีอยู่จริงในประวัติศาสตร์เทียบเคียงกับพระนางซูสีไทเฮา เช่น ขันที ยองเต้ ขุนนาง เป็นต้น

3.5 มุมมองในการเล่าเรื่อง

ผลการวิจัย

สรุปการสร้างเรื่องเล่าซูสีไทเฮาในวรรณกรรม

จากเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประเภทวรรณกรรม ได้แก่ บทละครโทรทัศน์ *ซูสีไทเฮา* (1958) ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนวนิยายเรื่อง *ซูสีไทเฮา ราชนี ดอกกล้วยไม้* (The Empress Orchid, 2005) กับ *พระนางซูสี จักรพรรดินีผู้บัลลังก์* (The Last Empress, 2007) ของ อันลี หมิน นักเขียนจีนพลัดถิ่นที่ผู้เขียนได้หยิบยกเหตุการณ์ใน ประวัติศาสตร์บางช่วงมานำเสนอผู้วิจัยได้สรุปเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ในยุคซูสีไทเฮาในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ประเภทวรรณกรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเลือกเหตุการณ์ที่นำมาสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮาในเรื่องเล่าประเภท วรรณกรรม

ยุคสมัย/ เรื่องเล่า ประเภท วรรณกรรม	จักรพรรดิเสียนเฟิง		จักรพรรดิดงจื้อ			จักรพรรดิกวังซวี			
	ก่อน เข้าเป็น สนม	จักรพรรดิ เสียนเฟิง สวรรคต	รัฐประ หารซิน โฮ่ว	สังหาร อันเตอ ไห่	จักรพร รดิดงจื้อ สวรรคต	พระนาง ซูอัน ไทเฮา สวรรคต	ปฏิรูป ร้อยวัน	กบฏ นักมวย	กวัง ซวีและ พระนาง ซูสีไทเฮา สวรรคต
บทละคร โทรทัศน์ <i>ซูสีไทเฮา</i> (1958)	✓	✓			✓			✓	✓

ยุคสมัย/ เรื่องเล่า ประเภท วรรณกรรม	จักรพรรดิเลี่ยนเฟิง		จักรพรรดิฉินเฉี			จักรพรรดิฉินเฉี			
	ก่อน เข้าเป็น สนม	จักรพรรดิ เลี่ยนเฟิง สวรรคต	รัฐประ หารจีน โห่ชว่	สังหาร อันเตอ ไห่	จักรพร รดิฉินเฉี สวรรคต	พระนาง ซูอัน ไทเฮา สวรรคต	ปฏิรูป รื้อยวัน	กบฏ นักมวย	กวัง ฉวีและ พระนาง ซูสีไทเฮา สวรรคต
นวนิยาย ซูสีไทเฮา ราชินีคอก กล้วยไม้ (2005)	✓	✓	✓						
พระนางซูสี จักรพรรดินี ก๊วยลิ่ง (2007)				✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของการสร้างเรื่องเล่ากับการสร้างภาพลักษณ์ตัวละคร ซูสีไทเฮา ในเรื่องเล่าประเภท วรรณกรรม

ซูสีไทเฮา ใน วรรณกรรม	ประเด็นที่น่าสนใจ	มุมมอง	ภาพลักษณ์ ซูสีไทเฮา
บทละครโทรทัศน์ ซูสีไทเฮา (1958)	1. ชีวิตก่อนเข้าเป็นสนม 2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (ซูสีไทเฮากับซูซุน, ซูสีไทเฮากับจักรพรรดิฉินเฉี, ซูสีไทเฮากับจักรพรรดิฉินเฉี)	มุมมองแบบผู้รอบรู้	โหดร้าย เลือดเย็น ทะเยอทะยาน ลุแก่อำนาจ
นวนิยาย ซูสีไทเฮา ราชินี คอกกล้วยไม้ (2005)	1. ชีวิตก่อนเข้าเป็นสนม 2. เส้นทางสู่สนมคนโปรด 3. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (ซูสีไทเฮากับซูอันไทเฮา, ซูสีไทเฮากับซูซุน, ซูสีไทเฮากับจักรพรรดิฉินเฉี, ซูสีไทเฮากับคณะปฏิรูป)	มุมมองบุรุษที่ 1 (พระนางซูสีไทเฮา)	เน้นมิติความเป็น มนุษย์
นวนิยาย พระนางซูสี จักรพรรดินี ก๊วยลิ่ง (2007)	4. ความขัดแย้งภายในจิตใจของซูสีไทเฮา (ความปรารถนาส่วนตัวกับบทบาทหน้าที่)		

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ของการสร้างเรื่องเล่ากับ
ภาพลักษณ์พระนางขุสีทิเฮฮา สรุปได้ว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับ
พระนางขุสีทิเฮฮาในประเภทรณกรรมทั้งสองเรื่องนั้น
เน้นผสมผสาน ดัดแปลงระหว่างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์
กับจินตนาการของผู้เขียน การเพิ่มเติมเรื่องราว ตีความ
หรือดัดแปลงเรื่องราวให้ต่างออกไปแต่โครงเรื่องหลัก
คงไว้ซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

สรุปการสร้างเรื่องเล่าขสึโทเาในภาพยนตร์

จากเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประเภทภาพยนตร์ 55
days at Peking (1963, สหรัฐอเมริกา), *ซูลีไทเฮา* ภาค 1

(The Empress Dowager) - **ซูสีไทเฮา** ภาค 2 (The Last Tempest) (1975-1976, อังกฤษ), **ซูสีไทเฮา** (The Empress Dowager) (1988, อังกฤษ), **ซูสีไทเฮา** (Empress Dowager Cixi) (1988, จีน), **ซูสีไทเฮา พญาหงส์ยอมเหนื้อมังกร** (The Empress Dowager 一代妖后) (1989, อังกฤษ) และ **ตำนานรักซูสีไทเฮา** (The Lover of The Last Empress) (1995, อังกฤษ) ที่ผู้เล่าเรื่องได้หยิบยกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์บางส่วนมาเสนอผู้วิจัยได้สรุปเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในยุคซูสีไทเฮาในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประเภทภาพยนตร์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเลือกเหตุการณ์ที่นำมาสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮาในภาพยนตร์

[illegible]

ยุคสมัย/ เรื่องเล่า ประเภท ภาพยนตร์	จักรพรรดิเสียนเฟิง		จักรพรรดิฉินเจี๋ย			จักรพรรดิถังวัชวี่			
	ก่อน เป็น สนม	จักรพรรดิ เสียนเฟิง สวรรคต	รัฐ ประหาร จีนโหย่ว	สังหาร อันเต๋อ ไห่	จักรพรรดิ ถังเจี๋ย สวรรคต	ซูอันไทเฮา สวรรคต	ปฏิรูป ร้อยวัน	กบฏ นักรบ	จักรพรรดิ ถังวัชวี่และ พระนาง ซูสีไทเฮา สวรรคต
ซูสีไทเฮา (Empress Dowager Cixi) (1988)							✓		
ซูสีไทเฮา พญาหงส์ ย้อมเหนื มังกร (The Empress Dowager 一代妖后) (1989)				✓	✓	✓			
ตำนานรัก ซูสีไทเฮา (The Lover of The Last Empress) (1995)	✓	✓	✓			✓*			

*ในภาพยนตร์ ตำนานรักซูสีไทเฮา (The Lover of The Last Empress) ได้เพิ่มเติมเหตุการณ์ที่พระนางซูอันไทเฮาสวรรคตต่อจากเหตุการณ์รัฐประหารจีนโหย่วในช่วงสมัยจักรพรรดิฉินเจี๋ย ซึ่งตามประวัติศาสตร์พระนางซูอันไทเฮาสวรรคตในยุคฉินเจี๋ยจักรพรรดิถังวัชวี่

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของการสร้างเรื่องเล่ากับการสร้างภาพลักษณ์ตัวละคร ชูสีไทเฮา ในเรื่องเล่าประเภทภาพยนตร์

ชูสีไทเฮา ในภาพยนตร์	ประเด็นที่น่าสนใจ	มุมมอง	ภาพลักษณ์ ชูสีไทเฮา
55 days at Peking (1963)	1. ความขัดแย้งระหว่างประเทศ 2. ความสัมพันธ์มิตรภาพภายในกองทัพ 8 ชาตินหาอำนาจ (อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น รัสเซีย ฝรั่งเศส เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี และอิตาลี)	มุมมองผู้รอบรู้ และ บุรุษที่ 3 (ผู้พันลูอิส ทหารอเมริกัน)	นางมารร้ายผู้ ทำลายจีน
ชูสีไทเฮา ภาค 1 (The Empress Dowager) (1975)	1. ความขัดแย้งระหว่างคณะปฏิรูปและขุนนางอนุรักษ์นิยม 2. ความขัดแย้งภายในจิตใจของจักรพรรดิฉินเฉิง 3. ความรักระหว่างจักรพรรดิฉินเฉิงกับสนมจิน	บุรุษที่ 3 (ขันทีเกา เหลียงไช่) และผู้รอบรู้	เผด็จการ ลูก่ออำนาจ
ชูสีไทเฮา ภาค 2 (The Last Tempest) (1976)			
ชูสีไทเฮา (The Empress Dowager) (1988)	1. ความขัดแย้งระหว่างชูสีไทเฮากับคณะปฏิรูป 2. เพิ่มเรื่องราวของฉานซื่อจง แขนงนักปฏิรูป	บุรุษที่ 3 (ฉานซื่อจง แกนนำนักปฏิรูป) และผู้รอบรู้	เผด็จการ ผู้ฉ้อฉล ความเจริญของประเทศ
ชูสีไทเฮา (Empress Dowager Cixi) (1988)	1. ความขัดแย้งกับซูอันไทเฮา	ผู้รอบรู้	โหดเหี้ยม เลือดเย็น ลูก่ออำนาจ
ชูสีไทเฮา พญาหงส์ ยอมเหนือมังกร (The Empress Dowager 一代妖后) (1989)	1. ขยายเรื่องราวความรักของจักรพรรดิฉินเฉิง 2. เพิ่มตัวละคร (ก๊วยเหลียน นางกำนัลคนรักคนแรก ของจักรพรรดิฉินเฉิง) 3. ความขัดแย้งกับพระนางซูอันไทเฮา	ผู้รอบรู้ และ บุรุษที่ 3 (ขันทีเสี่ยวลี่จื่อ)	โหดเหี้ยม เลือดเย็น ลูก่ออำนาจ
ตำนานรักชูสีไทเฮา (The Lover of The Last Empress) (1995)	1. ขยายเรื่องราวชีวิตส่วนตัวก่อนเข้าวัง 2. ความรักระหว่างองค์ชายกง 3. ความขัดแย้งกับซูซุน	ผู้รอบรู้	โหดเหี้ยม เลือดเย็น ลูก่ออำนาจ

เป็นที่น่าสังเกตว่าภาพยนตร์ส่วนใหญ่สร้างในประเทศ
ฮ่องกงภายในเวลาที่ใกล้เคียงกัน คือช่วงปีค.ศ.1980-1990
ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องจากในยุค '80 นั้นเป็นยุครุ่งเรืองของ
ภาพยนตร์ฮ่องกง ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนไทย เพราะมีการดำเนินเรื่องที่กระชับ มีสีสัน
ในการเล่าเรื่องด้วย "ทาสีละคร" (เร้าใจ ขวนคิดตามด้วย

เงื่อนไขต่าง ๆ) ทำให้ละครโทรทัศน์/ ภาพยนตร์ฮ่องกง
ถูกรสนิยมคนไทยและส่งผลต่อการพัฒนาภาพยนตร์
ไทยได้ไม่ยาก (ไทยบันเทิง ไทยพีบีเอส, 2012: online) นั้น
อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีการผลิตภาพยนตร์ออกมามากมาย
ในยุคนั้น และเรื่องราวเกี่ยวกับพระนางชูสีไทเฮาก็เป็นอีก
หนึ่งทางเลือกของผู้สร้าง เพราะสามารถหยิบยกเรื่องราว

ที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เด่นชัดตามประวัติศาสตร์
ทางการ (ยุคจักรพรรดิวังซวี่) มานาเสนอ ส่งผลให้ภาพ
ลักษณะส่วนใหญ่ของพระนางซุสีไทเฮาล้วนออกมาใน
ด้านลบ แม้บางเรื่องจะนำเรื่องราวในวัยสาวมานาเสนอ
ทั้งนี้ ผู้สร้างได้แต่งเติมเรื่องราวให้เห็นถึงความเหี้ยมโหด
เพื่อให้ภาพของพระนางซุสีไทเฮาออกมาสอดคล้องกับ
ประวัติศาสตร์หลักในสมัยนั้น

สรุปการสร้างเรื่องเล่าขสืไทยหาในละครโทรทัศน์

จากเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประเภทละคร
โทรทัศน์ *ซูสีไทเฮา The Young Dowager* (1984)
ซูสีไทเฮา (戏说慈禧) (1992) ยอดขุนซื่อสมของปราชญ์
(2006) และ *ซูสีไทเฮาก่อนแผ่นดิน สิ้นสลาย (The Pleiades)*
(2010) ที่ผู้เล่าเรื่องได้หยิบยกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์
บางช่วงมานำเสนอ ผู้วิจัยได้สรุปเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
ในยุคซูสีไทเฮาในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประเภท
ละครโทรทัศน์ ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงการเลือกเหตุการณ์นำมาสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางขุสึไทเอนาในประเพณีละครโททสึ

[illegible]

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ของการสร้างเรื่องเล่ากับการสร้างภาพลักษณ์ตัวละคร ชุติไทเฮา ในเรื่องเล่าประเภทละครโทรทัศน์

ชุติไทเฮา ในละครโทรทัศน์	ประเด็นที่น่าสนใจ	มุมมอง	ภาพลักษณ์
ชุติไทเฮา <i>The Young Dowager</i> (1984)	1. ชีวิตก่อนเข้าวังหลวง 2. ความรักระหว่างองค์ชายกง 3. เส้นทางสู่สนมคนโปรด 4. ความขัดแย้งกับซูซุน	มุมมองของพระนางชุติไทเฮาและผู้รอบรู้	สติปัญญาเฉียบแหลม ดูแก่อำนาจ
ชุติไทเฮา (戏说慈禧) (1992)	1. ชีวิตก่อนเข้าวัง 2. ความรักกับหยงลู่ 3. ความขัดแย้งระหว่างบุคคัล	ผู้รอบรู้ และ มุมมองของพระนางชุติไทเฮา	นักปกครองที่สร้างทั้งความรุ่งเรืองและตกต่ำแก่ประเทศ
ยอดกุนซื่อ สมองปราชญ์ (2006)	1. ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายปฏิรูปและอนุรักษนิยม 2. เพิ่มตัวละคร (อวี้อู่อ๋อง, เซ้อเจ้อ) 3. เพิ่มเรื่องราวอวี้อู่อ๋อง	บุรุษที่ 3 (อวี้อู่อ๋อง ขุนนางคนสนิทของจักรพรรดิฉินเฉวี่) และผู้รอบรู้	สตรีผู้ทรงอำนาจในราชสำนัก
ชุติไทเฮา ก่อนแผ่นดินสั่นสลาย (The Pleiades) (2010)	1. ความขัดแย้งระหว่างชุติไทเฮากับจักรพรรดิฉินเฉวี่ 2. เพิ่มตัวละคร (เหลียงเหวินซิว, หลี่ซุนอวี่น และองค์หญิงโซ่อาณ) 3. นำเสนอ “มูม” ความเป็นมนุษย์	บุรุษที่ 3 (เหลียงเหวินซิว ขุนนางฝ่ายปฏิรูปและหลี่ซุนอวี่นคนที่คนสนิท)	สัญลักษณ์ความอ่อนแอของประเทศ/หญิงชราที่แบกรับภาระบ้านเมือง (มิตความเป็นมนุษย์)

จากตารางที่ 6 พบว่า การสร้างเรื่องเล่าชุติไทเฮาในละครโทรทัศน์เน้นเรื่องเล่าที่ผสมผสาน คัดแปลงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของผู้เล่า เป็นหลัก ในส่วนของละครโทรทัศน์ *ชุติไทเฮา* (戏说慈禧) (1992, ได้หวน) เป็นละครโทรทัศน์เรื่องเดียวที่เน้นการเล่าเรื่องที่คงไว้ซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นแกนหลัก นำเสนอเรื่องราวของพระนางชุติไทเฮาตั้งแต่ก่อนเข้าวังจนถึงสวรรคต คงไว้ซึ่งเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ แม้เหตุการณ์บางช่วงในประวัติศาสตร์ที่ไม่มีการระบุหลักฐานอย่างแน่ชัดก็ยังได้นำเสนอภาพที่เป็นกลางที่สุด เช่น เหตุการณ์ชูอันไทเฮาสวรรคต เหตุการณ์สิ้นพระชนม์ของฮองเฮา

อาหลู่เท่อ ผ่านมุมมองของผู้รอบรู้ ส่งผลให้ภาพของพระนางชุติไทเฮานั้นมีลักษณะเป็นกลางที่สุด ทรงเป็นนักปกครองที่สร้างทั้งความรุ่งเรืองและผ่านช่วงวิกฤตตกต่ำของประเทศจีน อย่างไรก็ตาม การสร้างเรื่องเล่าชุติไทเฮาในประเภทละครโทรทัศน์ได้เน้นถึงการสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเป็นหลัก เพิ่มเหตุการณ์และตัวละครหลักเพื่ออรรถรสในการรับชมละคร

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางชุติไทเฮาในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ทั้งหมดจำนวน 12 เรื่อง สามารถสรุปผลการวิจัยตามปัญหาคำถามวิจัย ดังนี้

การสร้างเรื่องเล่าและกลวิธีการเล่าเรื่อง

จากการศึกษาการสร้างตัวละครชูลีไทเฮาในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ทั้ง 12 เรื่อง สามารถแบ่งประเภทของเรื่องเล่าได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์การสร้างเรื่องเล่าและกลวิธีการเล่าเรื่อง “ชูลีไทเฮา” ในวรรณกรรม คือ บทละครโทรทัศน์กับนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่เน้นการเล่าเรื่องโดยยึดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นแกนหลัก และ วรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ที่มีการเล่าเรื่องผสมผสาน คัดแปลงระหว่างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของผู้เล่าเรื่อง

1.1 ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่เล่าเรื่องโดยยึดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก คือ ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่มีการเล่าเรื่องโดยหยิบยกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์บางช่วงมาขยาย โดยยึดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก และมีการเพิ่มเติมคัดแปลงเพียงเล็กน้อย ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง *55 days at Peking* (1963) *ชูลีไทเฮา ภาค 1* (The Empress Dowager) - *ชูลีไทเฮา ภาค 2* (The Last Tempest) (1975-1976) *ชูลีไทเฮา* (Empress Dowager Cixi) (1988) และละครโทรทัศน์ *ชูลีไทเฮา* (戏说慈禧) (1992)

ลักษณะเด่นของเรื่องเล่าประเภทนี้คือ

- ขยายเหตุการณ์สำคัญในยุคชูลีไทเฮา ทั้งนี้ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่ถูกหยิบยกมาเล่าในรูปแบบยึดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มากที่สุดคือยุคสมัยของจักรพรรดิฉินเฉิง โดยหยิบยกเหตุการณ์บางช่วงในประวัติศาสตร์มาเช่น เหตุการณ์ปฏิรูปร้อยวัน บอกเล่าเรื่องราวตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่บันทึกในประวัติศาสตร์ชัดเจนมากที่สุด สร้างภาพจำของพระนางชูลีไทเฮาที่เผด็จการ ลุแก่อำนาจ การนำเสนอเหตุการณ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- ใช้มุมมองแบบ “ผู้รอบรู้” ในการเล่าเรื่องเพื่อความเข้าใจเรื่องที่คิดได้เร็วยิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจความคิด อารมณ์ การกระทำของตัวละคร การใช้ “น้ำเสียง” ที่เจือด้วยทัศนคติ ด้านลบที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของตัวละครหลัก

1.2 วรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์

ที่ผสมผสาน คัดแปลง ระหว่างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของผู้เล่าเรื่อง โดยการเล่าเรื่องคงไว้ซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นโครงเรื่องหลัก และมีการสร้างสรรค์ เพิ่มเติม คัดแปลง ตีความใหม่เข้าไปใน วรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ ประกอบด้วย วรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ ดังนี้ บทละครโทรทัศน์ *ชูลีไทเฮา* (1958) นิยาย *ชูลีไทเฮา ราชนีคอกกกล้วยไม้* (The Empress Orchid, 2005) กับ *พระนางชูลี จักรพรรดินีผู้บัลลังก์* (The Last Empress, 2007) *ชูลี ไทเฮา* (The Empress Dowager) (1988) *ชูลีไทเฮา พญาหงส์ยอมเหนื้อมังกร* (The Empress Dowager 一代妖后) (1989) *ตำนานรักชูลีไทเฮา* (The Lover of The Last Empress) (1995) และละครโทรทัศน์เรื่อง *ชูลีไทเฮา The Young Dowager* (1984) *ยอดขุนซื้อสมอองปราชญ์* (2006) และ *ชูลีไทเฮา ก่อนแผ่นดิน สิ้นสลาย* (The Pleiades) (2010) โดยลักษณะเด่นของเรื่องเล่าประเภทนี้ได้แก่

- เพิ่มเติมคำสาปสตรีตระกูลเยโฮนาลาที่เป็นตำนานความเชื่อของชาวแมนจูว่าเรื่องราวนี้เป็นตำนาน กล่าวไว้ว่าเมื่อครั้งสมัยปฐมกษัตริย์ราชวงศ์ชิง พระเจ้า努尔哈齐 ต้องการจะรวมเผ่าแมนจู จึงยกทัพไปตีเมืองเยโฮเหอ เจ้าเมืองเยโฮเหอซึ่งมาจากตระกูลเยโฮนาลาไม่ยอมรวม จึงเกิดการสู้รบ ก่อนตายเจ้าเมืองเยโฮเหอได้สาปแช่งว่า “แม้ตระกูลเยโฮนาลาจะเหลือผู้หญิงเพียงคนเดียวก็จะทำลายราชวงศ์ชิงให้ได้” เท่ากับเป็นการตัดสินภาพพระนางชูลีไทเฮาในด้านลบ และความโหดร้ายได้อย่างชัดเจน

- ความรักของอวี๋หลาน บอกเล่าเรื่องราวความรักก่อนเข้าเป็นสนมและความรักต้องห้ามที่เกิดขึ้นในวังหลวงของพระนางชูลีไทเฮา ตามการตีความของผู้เล่าเรื่อง เรื่องความรักของพระนางชูลีไทเฮาจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่นำมาสร้างสรรค์ตีความเรื่องราวเสริมเข้าไป เน้นสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชมมากยิ่งขึ้น

- ปมการสวรรคตของพระนางชูลีไทเฮา นำเสนอประเด็นที่ยังคลุมเครือในประวัติศาสตร์ที่ยังไม่มีหลักฐานระบุแน่ชัดเกี่ยวกับการสิ้นพระชนม์ของพระนางชูลีไทเฮา ในภาพยนตร์หลายแบบฉบับได้บอกเล่าเรื่องราวทิศทางเดียวกันคือ พระนางชูลีไทเฮาค่อยๆ วางยาพิษในอาหาร

แก่พระนางซูสีไทเฮาจนถึงแก่ชีวิตในที่สุด

- เพิ่มตัวละครหลัก ซึ่งถือเป็นการเพิ่มอรรถรสอย่างมากแก่ผู้ชม การสอดแทรกตัวละครหลักเข้าไปในเรื่องเป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราวโดยไม่ทำให้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สะดุด ซึ่งเกิดขึ้นในเรื่องเล่าประเภทละครโทรทัศน์

- เล่าเรื่องต่างมุมมอง ทั้งวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ที่นำเสนอในรูปแบบผสมผสาน คัดแปลงระหว่างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการ ผู้เล่าเรื่อง มีการใช้มุมมองที่หลากหลายในการนำเสนอเรื่องราวของซูสีไทเฮา และมุมมองนี้เองที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจและทัศนคติต่อพระนางซูสีไทเฮาเพราะมุมมองการเล่าเรื่องในแต่ละมุมล้วนแฝงไปด้วยทัศนคติของผู้เล่า

2. การวิเคราะห์ลักษณะตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในบทละครโทรทัศน์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1 ภาพลักษณ์จักรพรรดินีที่โหดร้าย ลุแก่อำนาจ ภาพของพระนางซูสีไทเฮาที่เหี้ยมโหด ร้ายกาจ เสมือนปีศาจของชาวจีน นำเสนอภาพความโหดเหี้ยม ลุแก่อำนาจตลอดจนสร้างภาพตัวละครชั่วตรงข้าม เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความร้ายกาจของพระนางซูสีไทเฮา จากการศึกษพบว่า ภาพของความโหดร้าย กระหยาบอำนาจเป็นภาพลักษณ์เกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮาที่ถูกสร้างมากที่สุด ได้แก่บทละครโทรทัศน์ *ซูสีไทเฮา* (1958) ภาพยนตร์ *55 days at Peking* (1963) *ซูสีไทเฮา ภาค 1* (The Empress Dowager) - *ซูสีไทเฮา ภาค 2* (The Last Tempest) (1975-1976) *ซูสีไทเฮา* (The Empress Dowager) (1988) *ซูสีไทเฮา* (Empress Dowager Cixi) (1988) *ซูสีไทเฮา พญาหงส์ ย่อมเหนือมังกร* (The Empress Dowager 一代妖后) (1989) *ตำนานรักซูสีไทเฮา* (The Lover of The Last Empress) (1995) และละครโทรทัศน์เรื่อง *ซูสีไทเฮา The Young Dowager* (1984)

2.2 ภาพลักษณ์จักรพรรดินีที่เน้นมิติความเป็นมนุษย์ เป็นการตีความตัวละครซูสีไทเฮาแบบใหม่ โดยไม่ได้นำเสนอเพียงมุมของนักปกครอง แต่ยังเสนอบทบาทความเป็นพระมารดา เพื่อลบภาพความโหดร้าย

ทั้งยังเป็นการเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่พระนางซูสีไทเฮาอีกด้วย ได้แก่ นวนิยาย *ซูสีไทเฮา ราชนิคอกกล้วยไม้* (The Empress Orchid, 2005) กับ *พระนางซูสี จักรพรรดินีผู้บัลลังก์* (The Last Empress, 2007) ละครโทรทัศน์ *ยอดกุนชื้อสมองปราชญ์* (2006) และ *ซูสีไทเฮา ก่อนแผ่นดิน สิ้นสลาย* (The Pleiades) (2010)

2.3 ภาพลักษณ์จักรพรรดินีที่น่าพาทั้งความรุ่งเรืองและความตกต่ำมาสู่ประเทศ นำเสนอทั้งด้านดีและด้านมืดของพระนางซูสีไทเฮา แม้ภาพลักษณ์ที่น่าเกรงขาม ลุแก่อำนาจ แต่พระนางซูสีไทเฮาได้สร้างความรุ่งเรืองให้แก่ประเทศอยู่นั่นเอง จากการศึกษาพบว่า ภาพความเป็นกลางที่น่าเสนอได้แก่ละครโทรทัศน์เรื่อง *ซูสีไทเฮา* (戏说慈禧) (1992)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาการสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮาในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ จำนวน 12 เรื่อง พบว่ายุคสมัยประวัติศาสตร์ที่ถูกนำมาสร้างเป็นเรื่องเล่ามากที่สุดคือ ยุคจักรพรรดิ กวังซวี่ จำนวน 5 เรื่อง (ภาพยนตร์ 3 เรื่อง และละครโทรทัศน์ 2 เรื่อง) เนื่องจากยุคปลายสมัยราชวงศ์ชิงเป็นยุคที่ต่างชาติได้เข้ามามีบทบาทในประเทศจีน ทำให้มีหลักฐานและบันทึกทางประวัติศาสตร์ต่างๆ อย่างชัดเจน อีกทั้งยุคนี้เป็นยุคปลายของราชวงศ์ชิงที่พระนางซูสีไทเฮาทรงอำนาจสูงสุด แต่นำมาสู่การล่มสลายของราชวงศ์ชิง การก่อรัฐประหารยึดอำนาจจักรพรรดิ กวังซวี่ โดยพระนางซูสีไทเฮา ทรงกักขังจักรพรรดิ กวังซวี่ไว้ในตำหนักกลางน้ำตลอดชีวิต ซึ่งสร้างความสะเทือนใจแก่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี

2. เนื่องจากระยะเวลาในการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ที่เวลาจำกัดเพียง 2 ชั่วโมง ทำให้ภาพยนตร์ส่วนใหญ่ต่างหยิบยกเหตุการณ์เดียวกันในประวัติศาสตร์มานำเสนอ ต่างจากละครโทรทัศน์ที่มีจำนวนตอนและระยะเวลาออกอากาศที่มากกว่าสามารถแต่งเติมเรื่องราวขยายเหตุการณ์ตลอดจนดัดแปลงเพื่อเพิ่มอรรถรสและเน้นถึงการสื่ออารมณ์ให้ผู้ชมได้มากกว่า และส่งผลให้มี

ตัวละครพระนางซุสีไทเฮาในละครโทรทัศน์มีความหลากหลายมากขึ้นแตกต่างจากภาพยนตร์ที่มุ่งเน้นนำเสนอมิติเพียงด้านเดียวอย่างชัดเจน

3. เนื่องจากเรื่องราวชีวประวัติเกี่ยวกับพระนางซุสีไทเฮาในช่วงไม่สามารถระบุหลักฐานที่แน่ชัดมีเพียงมุขปาฐะต่อๆ กันมา เช่น ชีวิตก่อนพระนางซุสีไทเฮาเข้าวังหลวง ปมการสวรรคตของพระนางซุสีไทเฮาเป็นต้น ทำให้มีการนำเรื่องราวมาสร้างสรรค์ ดัดแปลงตีความใหม่อย่างหลากหลาย ตลอดจนตัวละครตัวเดียวกันในประวัติศาสตร์ เช่น หองถู่ อองค้ำซายกง และซันทีอันเตอไห่ ที่มีการนำเสนอบทบาทและการตีความในทิศทางที่แตกต่างอย่างอิสระโดยไม่มีคำตอบว่าแบบไหนถูกหรือแบบไหนที่ผิด มีแต่เพียงความน่าเชื่อถือความเป็นเหตุเป็นผลที่เรื่องเล่าต่างๆ ได้พัฒนาขึ้น

4. ในช่วงปีค.ศ. 1980-1990 เป็นยุครุ่งเรืองของภาพยนตร์และละครโทรทัศน์จากฮ่องกง ทำให้ภาพยนตร์ฮ่องกงเป็นที่นิยมอย่างมาก(โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย) ทำให้มีการผลิตภาพยนตร์อย่างแพร่หลาย เรื่องราวของพระนางซุสีไทเฮาจึงอาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้ผลิตหยิบยกมานำเสนอ ในส่วนของภาพลักษณ์ของพระนางซุสีไทเฮาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ โหดเหี้ยม ลุแก่อำนาจ อาจเป็นเพราะการอ้างอิงเหตุการณ์หรือข้อมูลตามประวัติศาสตร์ทางการที่ระบุภาพลักษณ์ของพระนางซุสีไทเฮาไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งเป็นการดำเนินเรื่องราวตามแบบฉบับภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ฮ่องกงที่มีเนื้อหาที่เข้มข้น การดำเนินเรื่องที่กระชับ ฉับไว จึงเน้นย้ำเหตุการณ์ที่สร้างความสะเทือนใจในประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้อรรถรสในการรับชมมากยิ่งขึ้น

5. การตีความตัวละครซุสีไทเฮาในหลังปีค.ศ. 2000 เป็นต้นมานั้นแตกต่างจากช่วงปีค.ศ. 1900-2000 ที่มีผลิดซ้ำในแบบเดิม คือ เน้นภาพจักรพรรดินีที่โหดร้ายเผด็จการกระหายอำนาจ แต่ปัจจุบัน มีการนำเสนอภาพตัวละครซุสีไทเฮาในมุมที่มี “ความเป็นมนุษย์” มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ทั้งในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ได้นำเสนอบทบาทของพระนางซุสีไทเฮาที่หลากหลาย ไข่เพียงบทบาทนักปกครองเพียงอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น การสะท้อน

บทบาทความเป็นแม่ การนำเสนอภาพอารมณ์ที่หลากหลาย เช่น มนุษย์ธรรมดาทั่วไป นั้นหมายถึงยุคสมัยและกระแสที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการมองเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เป็นเพียงเรื่องเล่าประเภทหนึ่ง ทำให้มีการรื้อสร้าง รวมทั้งสร้างมุมมองใหม่ เปลี่ยนวิธีการเล่าใหม่ที่หลากหลายมากขึ้น ดังนั้น ผู้รับสารจึงทำหน้าที่เป็น “ผู้ตัดสิน” ว่าจะเลือกจำภาพพระนางซุสีไทเฮาแบบไหน ส่งผลให้ทัศนคติที่มีต่อพระนางซุสีไทเฮาได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

6. การใช้มุมมองในการเล่าเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ส่วนใหญ่ใช้เพียงมุมมอง “ผู้รอบรู้” เป็นมุมมองหลักมาเป็นเรื่องเล่าที่ได้ใช้มุมมองจาก “บุรุษที่ 1” กับ “บุรุษที่ 3” มีการผสมผสานกับมุมมองผู้รอบรู้ ให้ผู้ชมเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก ยังเป็นศิลปะของการเล่าเรื่องที่มีชีวิตชีวา มีมิติอันเป็นแนวทางที่ “เรื่องเล่าในสื่อบันเทิงคดี” ใช้กันมากขึ้น และนับเป็นกลวิธีที่ทำให้เห็นมิติของวาทกรรมทางประวัติศาสตร์ได้กระจ่างขึ้น ในฐานะที่เป็น “เรื่องเล่า” ของสังคม แม้จะมีสถานะและบทบาทที่ต่างออกไปจาก “เรื่องเล่า” ของบันเทิงคดีก็ตามที

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ยังมีภาพยนตร์และละครโทรทัศน์อีกหลายเรื่อง ที่พระนางซุสีไทเฮาปรากฏในเนื้อเรื่อง รวมทั้งเรื่องราวที่พระนางซุสีไทเฮาไม่ได้เป็นตัวละครหลัก ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาภาพลักษณ์ของพระนางซุสีไทเฮาได้จากภาพยนตร์และละครโทรทัศน์เหล่านี้เพิ่มเติมเพื่อหาข้อสรุปและแบ่งประเภทได้ชัดเจนขึ้น

2. สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาจินตคติในประเด็นของการสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร การศึกษาด้วยกลวิธีการใช้มุมมองนับว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ

3. ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับบุคคลทางประวัติศาสตร์อีกหลายท่านที่ผู้สนใจศึกษาสามารถนำมาวิเคราะห์ได้

4. ในเชิงวิชาชีพ ผู้สนใจสามารถทดลองสร้างสรรค์งานกับเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ของไทยโดยใช้มุมมองการเล่าเรื่องที่ไม่เคยกล่าวถึงมาก่อนเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์และมุมมองที่แตกต่างและน่าสนใจ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). **แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ฉาย กุมพล และ กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์ปาเจรา. (2551). **ยอดคนผู้พลิกประวัติศาสตร์โลก**. กรุงเทพฯ : ปาเจรา.
- ฉลองรัตน์ ทิพย์พิมาน. (2539). **วิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์อเมริกันที่มีตัวเอกเป็นสตรี**.
- วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชยพล สุทธิโยธิน. (2548). **เอกสารการสอนชุดวิชา 16347 การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชลดา พรหมชาติสุนทร. (2554). **การสร้างอารมณ์ขันในละครชุดโทรทัศน์แนวระทึกขวัญเชิงสืบสวนสอบสวนเรื่อง ซูเปอร์เนเชอรัล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิชรัตน์าวิน จุลละพราหมณ์. (2554). **สัมพันธบทในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์อเมริกันแนวแวมไพร์ร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร ลิ้มประสิทธิ์วงศ์. (2554). **การเล่าเรื่องและการสร้างลักษณะตัวละครในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่มีตัวเอกเป็นสตรีจาก เทพปกรณัมกรีก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต, สาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนัย กุลบุญลอย. (2554). **การสร้างเทพนิยายสมัยใหม่ในภาพยนตร์ชุดสตาร์วอร์ส**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงภพ ขุนมธุรส. (2554). **ขัตติยนารีในนวนิยายไทยอิงประวัติศาสตร์**. วิทยานิพนธ์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไทยบันเทิง ไทยพีบีเอส. (2555). **สร้างกระแสนิยมภาพยนตร์ฮ่องกง**. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : <http://www.youtube.com/watch?v=xu8SucB4JmA> [30 เมษายน 2556]
- ไทยบันเทิง ไทยพีบีเอส. (2555). **ยุครุ่งเรืองหนังฮ่องกงในไทย**. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : http://www.youtube.com/watch?v=_fPOJAOaEM4 [30 เมษายน 2556]
- ปณิศา สมตระกูล. (2552). **การสร้างคุณลักษณะของตัวละครและการออกแบบศิลปกรรมในการสร้างสรรค์งานแอนิเมชันจากพุทธประวัติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต, สาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวัติศาสตร์จีน. (2554). **ประวัติศาสตร์จีนยุคก้าวสู่จีนยุคใหม่-ปฏิรูปสู่การปฏิบัติ**. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา : <http://www.thaichinese.net/History/history-modern4.html> [25 มีนาคม 2556.]
- มารศรี สอทิพย์. (2555). **เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช : กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต, สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีโรจน์. (2555). **เรื่องโหดๆ ของพระนางซูสีไทเฮา**. กรุงเทพฯ : อนิเมทกรุ๊ป.
- รัตนา จักกะพาก และ จิรยุทธ์ สินธุพันธุ์. (2554). **จินตทัศน์ทางสังคมและกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของฉัตรยจิต ไร่ย์**. การศึกษาวิเคราะห์. ทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา จักกะพาก. (2545). **จินตทัศน์ทางสังคมและกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล : การศึกษาวิเคราะห์**. กองทุนวิจัยคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วรพล ผสมทรัพย์และ อนงค์นาฏ เถลิงวิทย์. (2553). การเมือง ประวัติศาสตร์ สตรี : ภาพลักษณ์จักรพรรดินีจุฬาลงกรณ์ในนวนิยาย เรื่อง เอ็มเพรส ออร์คิด และ เดอะ ลาสท์ เอ็มเพรส. ใน การประชุมวิชาการครั้งที่ 7 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. หน้า 1438-1446. 7-8 ธันวาคม 2553 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม.
- สรณัฐ ไตลังคะ, ประวัติศาสตร์นิพนธ์กับโฉมหน้าบ้านเท็กซัสร้อยแก้วยุคแรกในสมัยรัตนโกสินทร์. ภาษาและหนังสือ ปีที่ 37 ฉบับที่ 1 (มกราคม, 2549) : 31-56.
- วัชรวิ เกวลกุล. (2554). การสื่อสาร “วิกฤตอัตลักษณ์”ในนวนิยายของ ฮารุกิ มูราคามิ และเรื่องสั้นแนวหลังสมัยใหม่ ของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติธา นุชพิทักษ์. (2552). ความร้ายกาจของตัวละครในละครโทรทัศน์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณา ดันเจริญ. (2551). การสร้างตัวละครกับการนำเสนออัตลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสฐียร พันธรัณย์. (2521). นางพญาเมงจุ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- อันดี หมิน. (2552). ชูสีไทเฮา ราชนีดอกกล้วยไม้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มติชน.
- อันดี หมิน. (2554). พระนางชูสี จักรพรรดินีผู้บัลลังก์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มติชน.
- อิรวดี ไตลังคะ. ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Munslow, A. 2007. *Narrative and History*. Hampshire : Palgrave Macmillan.